ILMATIETEEN LAITOS

LAUSUNTO

09.12.2024 737/03.00.01/2024

Ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntö 27.11.2024, K 16/2024 vp

Ilmatieteen laitoksen lausunto valtioneuvoston ilmastovuosikertomukseen 2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta lausuntoa valtioneuvoston ilmastovuosikertomukseen 2024.

Ilmatieteen laitos on perehtynyt vuosikertomukseen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Ilmastovuosikertomus tarjoaa selkeän ja kattavan yleiskuvan päästöjen ja nielujen kehityksestä ajalta ennen nykyisen hallituksen linjauksia. Se tarkastelee perusteellisesti päästöjen vähenemistä ja nielujen muutostrendejä, tuoden esiin eri sektoreiden vaikutukset kokonaiskuvaan. Tämä tekee vuosikertomuksesta arvokkaan työkalun niin poliittisen päätöksenteon tukemisessa kuin yleisen ilmastotietoisuuden edistämisessä.

Ennakkotietojen mukaan sekä päästökauppa- että taakanjakosektorilla päästöt jatkoivat laskuaan vuonna 2023, mikä on erinomainen ja välttämätön kehityssuunta. Samalla ilmastovuosikertomus kuitenkin huomauttaa, ettei nykytoimilla todennäköisesti saavuteta ilmastolain edellyttämää 60 prosentin päästövähennystavoitetta vuodelle 2030. Nykytoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarve päästökauppa- ja taakanjakosektoreilla on noin 1,3 Mt CO2-ekv. EU:n taakanjakosektorin velvoitteiden saavuttaminen vuodelle 2030 vaatii kuitenkin tätäkin suurempia lisätoimia, nykytoimiskenaarioon perustuen noin 1,7 Mt CO2-ekv suhteessa taakanjakosektorin arvioituun päästötasoon.

Vuoden 2023 pikaennakkotietojen mukaan maankäyttösektori oli pieni nettonielu. Kokonaisnielun pitkän aikavälin laskeva kehitys kuitenkin asettaa Suomen tilanteeseen, jossa EU:n LULUCF-asetuksen velvoitteet on ilmastovuosikertomuksen mukaan epätodennäköistä saavuttaa ilman merkittäviä lisätoimia. Nielun suuruuteen vaikuttavat metsien vanheneva ikärakenne, hakkuiden lisääntyminen sekä turvepohjaisten metsä- ja peltomaiden tarkentunut huomioiminen laskennassa. Ilmatieteen laitoksen tutkimuksissa on osoitettu, että boreaalisen alueen nielujen tehokkuus vaihtelee paikan ja vuotuisten sääolosuhteiden mukaan, ja voi olla osin myös hiililähde. Lisäksi vuosikertomus tuo esiin, että MISUn toimeenpano on viivästynyt rahoituksen puutteen vuoksi.

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen on myös kiinnitettävä lisähuomiota, sillä ilmastonmuutoksen eteneminen jatkuu väistämättä seuraavina vuosikymmeninä. On tärkeää varmistaa, että suomalaisen yhteiskunnan kaikki sektorit ovat valmistautuneet kohtaamaan

nämä muutokset. Ilmastoriskien ja sopeutumisen tietopohjaa on jatkuvasti vahvistettava ja varmistettava, että tutkimustulokset ovat helposti käytettävissä. Kattavan sää- ja ilmastotiedon hyödyntäminen sopeutumistoimien suunnittelussa ja toteutuksessa on keskeinen osa tehokasta sopeutumista.

Sopeutumiseen on kohdistettava huomiota, jotta ilmastonmuutoksen haitalliset vaikutukset voidaan minimoida ja samalla hyödyntää mahdolliset positiiviset vaikutukset, kuten uudet taloudelliset mahdollisuudet. Yhtenä esimerkkinä mahdollisuuksista voidaan mainita, että Suomi on eräs maailman aktiivisimpia toimijoita sään ennakkovaroituspalvelujen kehityshankkeissa kaikilla mantereilla. Hankkeita on toteutettu yli sadassa maassa paljolti Ilmatieteen laitoksen ja Vaisala Oyj:n yhteishankkeina. Parhaillaan on käynnissä YK:n ja WMO:n yhdessä kehittämä Early Warnings for All-ohjelma, missä on tavoitteena parantaa noin sadan maan ilmastonmuutoksen sopeutumista 3,1 miljardin dollarin rahoituksella. Suomi on tukenut hanketta, ja se tarjoaa suomalaiselle säälaitevalmistaja Vaisalalle jopa satojen miljoonien kauppojen mahdollisuudet. Suomi on myös tukemassa Ukrainan sääpalvelujen kehittämistä ja sen mahdollisen EU-jäsenyyden edistämistä.

Hannele Korhonen
Toimialajohtaja
Ilmastontutkimusohjelma